

2. PER VOGEL LIFTENDE LANDSLAKJES.

Jürgen Brandes was in de herfstvakantie van 1950 als vogelwachter geplaatst op het eiland Mellum in de Noordzee voor de Jadebaai in Noord-Duitsland. Tegen eind september van dat jaar had hij een Roodborstje (Erithacus rubecula L.) gevangen dat tussen de veren aan de onderzijde van het lichaam 7 levende Glas-slakjes (Vitrina pellucida Müller) meedroeg. (Archiv. für Molluskenkunde 80- (1951) p. 85).

Chas.T.Ramsden vermeldde een transport van een Barnsteenslak (Succinea riisei Pfeiffer) door een vogel. Een op Cuba geschoten vogel heeft het dier van St. Kruis of Porto Rico naar Cuba overgevlogen (Nautilus 27 (1913) p. 71-72). Ook H.B.Baker signaleerde een dergelijk transport in Arizona (Nautilus 50 (1936) p. 31). S.Jaeckel wees op mogelijkheden van verslepen door vogels van het landslakje Balea perversa L. dat op stammen tussen de schors van alleenstaande bomen leeft (Schriften Naturw. Ver. Schleswig-Holstein 27 (1954)p.74).

In Nederland wordt Balea perversa, samen met het andere spoelhorenslakje Clausilia dubia Drap. vaak gevonden op wilgen langs de rivieren en in de uiterwaarden. Beide spoelhorenslakjes worden nooit op de bodem gevonden. Jaeckel wijst op het kleverige slijm van deze slakjes dat dit transport zou mogelijk maken. De Glaslakjes (Vitrina) en de Barnsteenslakjes (Succinea) komen ook in Nederland voor. Zij zijn bodemdieren die een grote verspreiding hebben ondermeer in de binnenduinen. De Nederlandse duinen vormen een "stuw" en zijn een geleidebaan voor trekkende vogels. Dit stuwkarakter hebben ook onze grote rivieren. Een opeenhoping door stuwing van trekkende of zwervende vogels die zo hier en daar uitrusten en voedsel zoeken, maakt de kans groter dat zij slakjes als lifters aangekleefd krijgen, hetzij door hun zoekactiviteiten naar voedsel op de bodem, of door hun "baden".

Het verschijnsel van per vogel liftende landslakjes is misschien zeldzaam, daar sinds 1913 slechts drie publikaties dit verschijnsel uit exacte waarneming konden melden. De luchtweg is echter de enige voor de hand liggende manier waarop landslakjes "nieuwe" eilanden kunnen bereiken. Daar nieuwe eilanden prompt door landslakjes blijken te worden bezet als het milieu voor hen geschikt is geworden, lijkt het verschijnsel toch niet zo erg zeldzaam. Direct doet zich dan de vraag voor: Hoe groot is de kans voor een landslak dat hij een lift krijgt? Hoe vaak gebeurt dat? Het zal vaker gebeuren naarmate een slak algemeen is en naarmate het bijzondere biotoop van een zeldzame slak samenvalt met het voorkeursbiotoop of de voedsel- en rustplaats van een vogel. Het zal ook meer gebeuren naarmate een slak kleiner is en naarmate zijn eigenschappen luchtvervoer mogelijk maken (kleverig slijm bijvoorbeeld).

Onlangs werden op 9 november 1976 op het nieuwe, sinds 1971 bestaande eiland De Hompelvoet in het Grevelingenbekken voor het eerst twee soorten landslakken gevonden: het Glaslakje Vitrina pellucida (talrijk) en een naaktslak Deroceras reticulatum (Müller) in slechts 1 exemplaar. Het glasslakje bewoont daar nu een oppervlak van hooguit 2500 m². We vonden 19, 26 en 33 diertjes op drie onderzochte vierkantjes van 25 maal 25 cm. Er waren geen lege huisjes van een voorgaande generatie te vinden. De gevonden exemplaren waren nog jong maar al sterk in de groei. Deze soort is éénjarig. Hun voortplantingstijd ligt in de late herfst en de volwassen dieren sterven na het eierleggen

in de late herfst of het zeer vroege voorjaar. In de winter kan men ze over de sneeuw zien rondkruipen. Na hun geboorte een maand na het leggen der 8-20 eieren groeien ze maar heel weinig. Pas in de nazomer wordt de groei versneld. Wij menen dat met vogels veel ouderdieren in 1975 zijn aangevoerd. De gevonden dieren houden we voor de eerste glasslakjes die op het nieuwe eiland werden geboren. De volwassen slakjes dragen een zeer glasachtig doorsichtig huisje van 3 mm. hoog en 5 mm. grootste breedte, waarin de slak zich nog maar net kan terugtrekken. Het eiland (350 ha) herbergt een aantal kleine zangvogels als broedvogel en wordt door nog meer soorten in honderden individuen op de trek en door zwerfvogels bezocht.

Wij willen de vogelaars-ringers deze vraag stellen: Heeft U ooit vogels gevangen die levende landslakjes bij zich droegen? En een tweede vraag: Wilt U daar eens op letten? Slakjes tussen de borstveren zijn altijd wel te voelen met Uw vingertoppen. Er naar "zoeken" is niet nodig. Positieve en negatieve meldingen worden gaarne ingewacht door de schrijver p/a Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kasteel Broekhuizen, Leersum.

L.J.M. Butot